

Talouden sopeutuksen sekä vuoden 2025 talousarvion ja vuosien 2025-2027 talousarvion ja -suunnitelman valmistelun linjaukset

OMOHJ 27.05.2024 § 62

Suomen talous on taantumassa ja tuotanto supistui viime vuonna aiemmin arvioitua enemmän. Hintojen ja korkojen nousu on vähentänyt investointeja ja kotitalouksien kulutusta. Talouden odotetaan kuitenkin kääntyvän vuonna 2025 kasvuun, kun inflaation hidastuminen ja korkojen kääntyminen laskuun yhdessä kohtuullisen hyvän tulokehityksen kanssa lisäävät kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja ja kulutusta. Myös investoinnit kasvavat, kun rakentaminen toipuu syvästä laskusta ja maailmantalouden näkymät kohentuvat. Julkisen talouden sopeutustoimet kuitenkin vähentävät kotimaista kysyntää ja heikentävät osaltaan talouskasvua lähivuosina. Lähivuosien kasvulukemat jäänevätkin suhteellisen vaikeiksi, noin 1,5 %:n tasolle.

Julkisen talouden tilanne on heikko. Julkisyhteisöjen alijäämä oli viime vuonna 2,5 % suhteessa BKT:hen (runsas 7 mrd. euroa) ja alijäämä heikkenee tänä vuonna edelleen. Hallitusohjelman julkista taloutta vahvistavat toimet ja hallituksen kevään kehysriihessä päättämät uudet sopeutustoimet kohentavat julkisen talouden tilannetta merkittävästi, mutta eivät kuitenkaan nykytiedon perusteella riitä taittamaan velkasuhteen kasvua.

Kuntataloudessa on lähivuosina tulojen ja menojen välillä merkittävä epätasapaino, joka enteilee veronkorotuksia ja tiukkaa budjettikuria. Ilman uusia toimenpiteitä kuntatalouden lainakanta uhkaa kasvaa huomattavasti. Keväällä linjattu kuntien valtionosuuksiin kohdistuva 277 milj. euron pysyvä lisäys vuodesta 2025 alkaen lieventää valtionosuuksien laskua, mutta valtionosuuksia pienentää edelleen sote-uudistuksesta aiheutuvat tarkistukset. Sote-uudistuksen jälkeen talouden liikkumavara kunnissa on myös kaventunut huomattavasti, minkä vuoksi palveluverkon ennakoiva suunnittelu sekä investointien tarveharkinnan tärkeys korostuvat. Kuntakohtaiset erot ovat suuria ja kuntien eriytymien jatkuu.

Myös kaupungin talouden tilanne on haastava. Talous heikkenee voimakkaasti vuonna 2024 sote-uudistukseen liittyvien väliaikaisten kaupungin tulokertymä vuonna 2023 vahvistaneiden vaikutusten poistuessa. Kaupunki, kuten muutkin kunnat, saivat vuonna 2023 verotuloja vielä sote-uudista edeltäneiden korkeampien veroprosenttien mukaisesti. Koko maan tasolla näiden ns. verohäntien vaikutus oli 1,4 mrd. euroa ja Joensuun osalta noin 16–17 milj. euroa. Lisäksi sote-uudistukseen liittyvän valtionosuuksien tarkistuksen myötä valtionosuuksien taso alenee vuodesta 2024 alkaen 16 milj. eurolla. Käytännössä ilman näiden kertaluontoisten erien vaikutusta kaupungin talous olisi ollut jo vuonna 2023 alijäämäinen.

Samanaikaisesti kun verotulot ja valtionosuudet alenevat merkittävästi, menot kasvavat. Menoja kasvattavat erityisesti kunta-alan sopimusten mukaiset palkankorotukset, kustannustason muutokset palveluiden ostoissa sekä kaupungin väestömäärän kasvu. Kaupungin talous painuu merkittävästi alijäämäiseksi jo vuodesta 2024 alkaen ja alijäämä uhkaa kasvaa edelleen ilman toimenpiteitä. Lisäksi vuoden 2025 alusta lukien TE-palveluiden järjestämisvastuun siirtyminen kuntien vastuulle kasvattaa ainakin lyhyellä aikavälillä kaupungin talouteen kohdistuvaa sopeutustarvetta, koska siirtyvät menot ovat kaupungin saamaa valtionosuutta suuremmat. Kaupungin taloudessa on siten rakenteellinen menojen ja tulojen välinen epäsuhta. Taloussuunnitelma-kauden sopeutustarpeen suuruudeksi on arvioitu vähintään 20 milj. euroa.

Talouden sopeutustoimenpiteitä on valmisteltu yhteistyössä FCG:n kanssa. Talouden sopeutustoimien kokonaisuus valmistui huhtikuun alussa. Esitys sisältää menoja alentavia tai tuloja lisääviä toimenpiteitä yhteensä vajaalla 19 milj. eurolla. Lisäksi esitykseen sisältyy kertaluontoisia taloutta vahvistavia toimenpiteitä.

Sopeutustoimien kokonaisuus esiteltiin kaupunginvaltuutetuille 8.4.2024. Sopeutustoimenpiteistä on kuultu kuntalaisia 9.-17.4.2024. Avoin palautekanava oli auki kaupungin verkkosivuilla 19.2.–30.4. Lisäksi palautetta on kerätty erilaisten kyselyiden kautta ja sitä on voinut lähettää kaupungin kirjaamoon.

Kaupunginhallitus on pyytänyt esityksistä lausunnot henkilöstö- ja työllisyysjaostolta, lautakunnilta, Joensuun Vesi -liikelaitoksen johtokunnalta sekä nuorisovaltuustolta ja vammais- ja vanhusneuvostolta. Kaupungin henkilöstö on myös antanut esityksistä palautetta.

Talouden tasapainottamista koskevat linjaukset on valmisteltu huomioiden valmisteltu toimenpiteiden keinovalikoima sekä esityksiä koskevat lausunnot ja palaute. Linjaukset ohjaavat samalla myös vuoden 2025 talousarvion ja vuosien 2025-2027 taloussuunnitelman laadintaa. Kaupunginhallituksen hyväksymän ennakkovaikutusten arvioinnin prosessin mukaisesti luonteeltaan merkittävistä toimenpiteistä on tehty alustavat ennakkovaikutusten arvioinnit. Ennakkovaikutusten arviointeja tarkennetaan tarvittaessa toimeenpanopäätösten yhteydessä.

Oheismateriaalina talouden sopeutustyön tuen prosessin ohjausryhmän muistiot, kaupunginhallituksen lausuntopyyntö 15.4.2024 § 138 talouden sopeutustyön keinovalikoimasta omaa toimialaa koskevien toimenpiteiden osalta ja ehdotus keinovalikoimaksi.

Liitteinä annetut lausunnot liitteineen henkilöstö- ja työllisyysjaosto, seudullinen joukkoliikennejaosto, kaupunkirakennelautakunta, rakennus- ja ympäristölautakunta, Joensuun Vesi-liikelaitoksen johtokunta, osallisuus- ja vetovoimalautakunta, kasvatus- ja koulutuslautakunta, kulttuuri- ja liikuntalautakunta, nuorisovaltuusto, vammaisneuvosto ja vanhusneuvosto.

Lisäksi Cloud Meetingissä (luottamushenkilöiden verkkopalvelussa) talouden sopeutus -kansiossa on luettavissa kirjaamoon tulleet talouden sopeuttamiseen liittyvät palautteet, huomiot, mielipiteet, kannanotot, vetoomukset, aloitteet, lausunnot, adressit, asukastilaisuuksien raportit, avoimen palautekanavan kooste ja kyselyiden tulokset.

Talouden tasapainottamista koskevia linjauksia esitellään kokouksessa.

Valmistelija: konsernipalvelut

Kaupunginjohtajan päätösehdotus:

Omistajaohjausjaosto päättää

merkitä talouden linjauksia koskevan valmistelutilanteen tiedoksi ja antaa tarvittavat saatteet jatkovalmistelua varten.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Talousjohtaja Satu Huikuri, kaupunkiympäristöjohtaja Ari Varonen, sivistys- ja hyvinvointijohtaja Jani Kaasinen, henkilöstöjohtaja Mari Pitkänen ja viestintäpäällikkö Petri Varis olivat kokouksessa asiantuntijoina asian käsittelyn aikana.

Talouden sopeutus ja vuoden 2025 talousarvio ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelman valmistelu perustuvat seuraaviin linjauksiin:

1. Vakaan ja vastuullisen talouden linjaukset

Talousarvio- ja suunnitelma perustuu kaupungin strategiaan ”Helppo hengittää”. Strategian toimintaa ohjaavan periaatteen mukaan pidämme talouden tasolla, joka turvaa kaupungin toimintojen jatkuvuuden ja kehittämisen.

Strategiaan sisältyvän Vakaan ja vastuullisen talouden Joensuu linjausten mukaan pidämme verotuksen kilpailukykyisenä tarkalla taloudenpidolla ja verotuloja lisäävällä elinvoimapolitiikalla. Kaupungin toimintamenot ja investoinnit mitoitetaan tulokehitys ja kantokyky huomioiden. Lainakannan sekä vuokra- ja leasingvastuiden taso vakautetaan.

Strategian linjausten mukaisesti vuoden 2024 talousarvioon ja vuosien 2024–2026 suunnitelmaan sisällytetään talouden tasapainon varmistava ohjelma. Strategiaan sisältyy investointien priorisointiperiaatteet sekä taloussuunnitelmakauden investointikehyksen enimmäismäärä – 130 milj. euroa – vuosille 2024–2026.

2. Palveluverkko

Kaupungin väestörakenne on muuttunut ja muuttuu tulevana vuosina. Väestömäärää on viime vuosina kasvattanut positiivinen maahanmuutto. Sen sijaan syntyneiden määrä on laskenut voimakkaasti, mikä vaikuttaa välittömästi lasten ja nuorten määrään. Syntyneiden lasten määrään perustuvan ennusteen mukaan vuonna 2030 peruskoululaisia on yli 900 oppilasta vähemmän kuin vuonna 2024. Voimakkaimmin muutos kohdistuu 2020-luvulla alakouluihin ja saavuttaa yläkoulut ja lukiot 2030-luvun alussa. Muutokset vaikuttavat eri tavoin kaupungin eri alueilla. Väestön kasvu on keskittynyt viime vuosina entistäkin voimakkaammin kantakaupungin alueelle, mutta lasten ja nuorten ikäluokkien koko vähenee tälläkin alueella.

Lasten ja nuorten ikäluokkien väheneminen vaikuttaa välittömästi myös kaupungin rahoitukseen. Kuntien valtionosuudet määräytyvät pääosin lasten ja nuorten ikäluokkien perusteella, mistä seuraa, että ikäluokkien pienentyminen vähentää kaupungin saamaa valtionosuutta joka vuosi 1,5–2,5 milj. eurolla. Käytännössä vuoteen 2030 mennessä valtionosuuksien määrä vähenee nykyisillä rahoitusperusteilla pelkästään lasten ja nuorten määrän vähenemisen myötä yli 10 milj. eurolla. Tämä kasvattaa tulevana vuosina talouden sopeutustarvetta, mikäli menorakennetta ei pystytä laskemaan tulojen alenemista vastaavasti.

Koulu- ja päiväkotiverkkoa sopeutetaan tulevana vuosina vastaamaan pienenevää varhaiskasvatus- ja kouluikäisten lasten määrää. Muutosten tavoitteena on turvata opetukseen ja varhaiskasvatukseen riittävät ja tasapuoliset resurssit kaikissa kouluissa ja päiväkodeissa.

Kaupungin päiväkotiverkko on osin uusiutunut viimeisen 10–15 vuoden aikana sekä kaupungin omien yksiköiden että yksityisten toimijoiden osalta, mutta on edelleen varsin pirstalemainen. Lisäksi päiväkotiverkossa on runsaasti korjausvelkaa. Pirstalemainen päiväkotiverkko lisää palveluiden kustannuksia henkilöstön käytön ja tukipalveluiden osalta. Päiväkotiverkkoa tiivistetään. Muutoksen edellyttämien investointien aikataulu tarkennetaan kohdekohtaisesti taloudelliset ja toiminnalliset näkökohdat huomioiden. Mikäli esitetyn kohdekohtaisen investoinnin tarkennetut laskelmat osoittavat säästöpotentiaalin, on sovitusta investointikatosta poikkeaminen kokonaistalouden näkökannalta mahdollista.

Palvelupisteistä nykyisessä toimintamuodossaan luovutaan. Pitäjien palveluihin luodaan uusi toimintamalli pitäjäkohtaisesti tilojen, saadun palautteen ja käytön perusteella. Resurssien yhteiskäyttöä ja järjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä lisätään. Yhteistyömahdollisuudet hyvinvointialueen kanssa selvitetään.

Liikuntapaikkojen ylläpidosta laaditaan hoitotasosuunnitelma. Liikuntapaikkaverkosta ja liikuntapalveluiden käytössä olevien tilojen määrää vähennetään maltillisesti yksittäisistä liikuntapaikoista luopumalla. Vähällä käytöllä olevista leikkikentistä luopuminen tukee talouden hallintaa.

Hallintotalon tilankäyttöä tiivistetään ja kaupungin edustustiloista sekä työyhteisöjen käytössä olevasta kesämökistä luovutaan. Yhteisötila Sataman toiminnot siirtyvät kerhotalo Ruplan tiloihin.

Kiinteistöjen kehitykseen luodaan malli, joka tukee kaupungin tyhjiksi jääneiden ja tulevaisuudessa käytöstä poistuvien kiinteistöjen jatkokäyttöä. Aktiivinen kiinteistökehitys vaatii myyntitoimenpiteitä ja kiinteistöjen muuta kehitystyötä, esimerkiksi käyttötarkoituksen ja kaavoituksen muuttamista. Ensi vaiheessa tyhjät kiinteistöt ja niiden ylläpitokustannukset eriytetään kirjanpidossa omaksi kustannuspaikakseen ja jatketaan myyntitoimenpiteitä.

Palveluverkkopäätösten uudelleen tarkastelu on mahdollista, mikäli talouden tasapainotavoite ei toteudu.

3. Palvelujen järjestäminen

Strategian toimintaa ohjaavien periaatteiden mukaan järjestämme palvelut kuntalaisten ja alueiden tarpeita ennakoiden, laadukkaasti ja kustannustehokkaasti sekä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Palveluiden tuottamistapoja, erityisesti oman toiminnan ja ostopalveluiden suhdetta sekä sopimusohjauksen toimivuutta arvioidaan säännöllisesti. Palveluiden sisäisen organisoinnin muutoksilla tuetaan palveluiden laatua ja tuottavuuden kehittymistä.

Katujen, puistojen, liikuntapaikkojen ja toimitilojen hoidon järjestäminen yhdistetään kaupungin sisällä toiminnallisesti kaupunkiympäristön toimialan alaisuuteen. Tarvittavat hallintosääntömuutokset valmistellaan siten, että muutos tulee voimaan viimeistään 1.6.2025 alkaen. Toiminnallisella yhdistämisellä saadaan taloudellisia säästöjä hallitusti kolmen vuoden aikana.

Kaupunki ostaa merkittävän määrän palveluita omistamiltaan yhtiöiltä. Euromääräisesti suurimmat ostot kohdistuvat ateria-, puhtaus- ja logistiikkapalveluita tuottavaan Polkka – Pohjois-Karjalan tu-ki-palvelut Oy:öön ja ict-, talous- ja henkilöstöhallinnon palveluita tuottavaan Meidän IT ja talous Oy:öön. Yhtiöiltä ostettavien palveluiden kustannusten odotetaan kasvavan kustannustason nousua hitaammin. Tavoitteisiin pääsemiseksi palveluiden tuottavuuden tulee kasvaa sekä yhtiöiden omilla että kaupungin ja yhtiön yhteisillä toimenpiteillä. Tarvittaessa toimintoja voidaan siirtää kaupungin omaksi toiminnaksi tai kilpailuttaa markkinoilta, mikäli tällä voidaan saavuttaa taloudellisia hyötyjä ja parantaa palveluiden laatua.

4. Taksat, maksut ja avustukset

Kaupungin päätösvallassa olevia taksoja ja maksuja korotetaan vuosittain arvioitua kustannustason muutosta vastaavasti (noin 3 %/vuosi). Tavoitteena on lisäksi, että palveluiden kävijämäärän kasvu tuo tulevana vuosina lisätuloja erityisesti joukkoliikenteessä sekä kulttuuri- ja liikuntapalveluissa. Uutena maksuna valmistellaan käyttöönotettavaksi vuoden 2025 alusta lukien hulevesimaksu ja ns. vanhojen alueiden tontinvuokrat päivitetään vastaamaan tonttien arvoa. Kulttuuri- ja liikuntapalveluiden sekä kaupunkiympäristön toimialan maksujen tasoja korotetaan.

Toimivaltaiset toimielimet päättävät maksujen ja taksojen korotusten kohdentamisesta asetettu taloudellinen tavoite huomioiden. Kaupungin myöntämien avustusten ja suurtahtumakumppanuuksien tason kokonaisuutta madalletaan talousarviovalmistelun yhteydessä tarkentuvan kohdennuksen mukaisesti porrastetusti vuosina 2025–2026.

5. Palvelujen sisältö, laatu ja laajuus

Vaikean taloudellisen tilanteen johdosta sopeutustoimenpiteitä kohdennetaan myös palveluiden sisältöön, laatuun ja laajuuteen. Toimenpiteillä on vähäisessä määrin vaikutuksia erityisesti ei-lakisääteisten palveluiden saatavuuteen, mutta

ensi sijassa toimenpiteillä tuetaan tuottavuuden kehittymistä sekä menohallintaa. Ei-lakisääteisissä palveluissa etsitään aktiivisesti vaihtoehtoja yhteistyön tiivistämiseen elinkeinoelämän ja kolmannen sektorin kanssa.

Toimisto- ja asiantuntijapalvelutehtävien yhteen kokoamista keskeisissä toiminnoissa selvitetään edelleen, prosessien kehittämistä ja digitalisaation hyödyntämistä jatketaan. Henkilöstön tehtäväkuvia arvioidaan ja muutetaan tarpeen mukaan, mikäli toiminnan uudelleen organisointi sitä vaatii. Lisäksi selvitetään mahdolliset tarpeet yhtiöittää tai ulkoistaa kaupungin toimintoja tarvittavilta osin ja tarkennetaan poikkihallinnollisia ohjeistuksia ja linjauksia menojaarrutusten tueksi.

Koululaisten iltapäivätoiminnan paikkamäärää pienennetään maltillisesti sekä asiakasmaksuja nostetaan. Kulttuuripalveluiden laajuuden muutoksilla seutukirjaston toimipisteiden aukioloaikojen, kansalaisopiston kurssitarkastelun, konservatorion opintotarjonnan sekä pienempien museoiden osalta pienennetään menotasoa. Orkesterin ohjelmistosuunnittelu ja avustajien käytön tarkempi harkinta tukee menohallintaa. Kaupunki luopuu Sinkkolan kotieläinpihasta omana toimintana, tavoitteena on, että Sinkkolan kotieläinpiha siirtyy yhteistyösopimuksella 3. sektorin toimijalle. Yhteistyö lukioiden välillä tiivistyy. Varhaiskasvatuksen prosessien kehittämistä jatketaan mm. loma-aikojen järjestelyiden osalta ja määräaikaisen henkilöstön käytön osalta. Ilta- ja viikonloppuhoitoa keskitetään.

Luottamushenkilöorganisaation rakennetta arvioidaan syksyn 2024 aikana. Tavoitteena on, että muutokset tulisivat voimaan uuden valtuustokauden alkaessa.

Rakenteellisten ja toiminnallisten muutosten lisäksi talouden tasapainotavoitteen saavuttamista tukee toimenpiteet, joilla vaikutetaan menokehitykseen ja alennetaan maltillisesti menotasoa. Toimenpiteet kohdistuvat energiatehokkuuden parantamiseen, joukkoliikenteeseen, Ice hearts -toimintaan, nuorten työpajatoimintaan, tapahtumakaluston vuokraamiseen sekä henkilöstön käytössä oleviin laitteisiin, järjestelmiin, liittyisiin ja käyttöoikeuksiin. Lisäksi toimenpiteet koskevat kesätyöllistämistä, verkkosivujen julkaisujärjestelmää, vieraanvaraisuuksien priorisointia, kokoustarjoiluja, vaalien järjestämistä, kaupungin jäsenyyksiä, kaupungin palveluiden laskutusta ja maksamista, maakuntaliiton palveluita. Toimenpiteitä voidaan kohdistaa myös toisin toimielimelle asete-tun tavoitteen toteuttamiseksi.

TE-palveluiden järjestämisvastuu siirtyy kunnille vuoden 2025 alusta lukien. Kuntien päätösten mukaisesti kaupunki vastaa vastuukuntana koko maakunnan palvelujen järjestämisestä. TE-palveluiden talousarvio mitoitetaan vastaamaan valtionosuutta, jota kaupunki saa vastuulleen siirtyviin TE-palveluihin. Taitamotoimintaa muutetaan huomioiden lainsäädännön muutokset.

6. Omaisuuden hallinta, omistajaohjaus

Kaupungin omaisuudelle ja sen hallinnalle asetetaan tavoitteet kaupungin omistajapolitiisessa ohjelmassa. Omistaminen ei ole itsetarkoitus, vaan sen tulee olla valittuihin kriteereiden perustuvaa harkittua toimintaa ja tukea tavoitteiden ja päämäärien toteuttamista sekä olla aina taloudellisesti kannattavaa. Omistamisen kriteerinä on myös korkealaatuisten palvelujen tuottaminen kustannustehokkaasti. Omistaminen on arvioitava nykyhetken ja tulevaisuuden toimintaympäristöön perustuen.

Tytäryhtiöille asetetaan jatkossa niiden tuloksenteokkyvyn ja osingonmaksupotentiaalin sekä lainsäädännön asettamat reunaehdot huomioiden osinkotasoa koskevat tavoitteet. Tavoitteena on, että osinkotulot tukevat vuosittain kaupungin taloutta. Lisäksi tavoitteeksi asetetaan, että kertaluontoiset tuloerät, kuten osingonjako tai yhtiöjärjestelyt, tuovat lisätuloja. Kaupungin ja yhtiöiden välisiä sopimusperusteisia eria tarkastellaan ja tavoitteena on alentaa menotasoa hallitusti vuosina 2025–2026.

Tytäryhtiöille vuokrattavien tilojen vuokraperusteet yhtenäistetään kaupungin muiden tilojen vuokraperusteisiin porrastetusti vuosina 2025–2026. Kaupungin takauksista perittävän takausprovision tasoa nostetaan uusien takausten kohdalla ja tarkka takausprovision taso arvioidaan tapauskohtaisesti. Kaupunki ei lähtökohtaisesti enää myönnä kolmassijalainoja vuokrataloyhtiöille. Konsernitilin korkoehdot tarkastellaan vuosittain.

Metsän myyntitavoite säilyy vuoden 2025 aikana korkeammalla tasolla, jonka jälkeen palataan Joensuun metsänhoidon linjausten mukaisiin puunmyyntimääriin. Lisäksi muiden kuntien alueilla sijaitsevista metsäomaisuudesta luovutaan, mikä parantaa tulosta vuosina 2024–2025.

Aktiivinen, kaupungin tyhjiksi jääneiden ja tulevaisuudessa käytöstä poistuvien kiinteistöjen kehittäminen liittyy keskeisesti myös omaisuuden hallinnan kokonaisuuteen.

Joensuun Vesi -liikelaitoksen osalta selvitetään kuntayhteistyön lisäämistä sekä mahdollisen yhtiöittämisen vaikutukset vuoden 2024 aikana.

Omistajapolitiittiset linjaukset päivitetään vuoden 2025 aikana.

7. Verotuksen taso

Kaupungin strategian Vakaan ja vastuullisen talouden linjausten mukaan pidämme verotuksen kilpailukykyisenä tarkalla taloudenpidolla ja verotuloja lisäävällä elinvoimapolitiikalla.

Joensuun kunnallisveroprosentti on 7,90 %. 21. suurimman kaupungin tuloveroprosentin mediaani on 8,10 %. Toisaalta joensuulaisten keskimääräinen tulotasokin on selvästi koko maata matalampi. Kiinteistöverojen osalta Joensuun verotuksen taso on ollut myös suhteellisen kilpailukykyinen. Vakituisten asuinrakennusten veroprosentti on Joensuussa 0,45 %, kun isojen kaupunkien mediaani on 0,55 %. Yleinen kiinteistöveroprosentti rakennusten osalta on puolestaan Joensuussa 1,10 % mediaanin ollessa 1,30 %. Muiden asuinrakennusten veroprosentti on 1,00 %, vastaavasti mediaani on 1,20 %. Kiinteistöveron kokonaisuudistus on valmisteilla ja tulee voimaan vuoden 2026 alusta lukien.

Kunnallisverojen osalta 0,1 % - veroprosenttiyksikön nosto tuo kaupungille lisätuloa noin 1,5 milj. euroa. Verotulojen tilitysrytmin johdosta vaikutus ensimmäisenä vuonna on hieman pienempi. Kunnallisveroperusteiden tarkistaminen 21. suurimman kaupungin mediaanitasoon lisäisi verotuloja noin 3 milj. eurolla ja kiinteistöveron osalta vajaalla 4 milj. eurolla vuodessa.

Tulevien vuosien talouden tasapainon varmistamiseksi kunnallisvero- ja kiinteistöveroprosentteja voidaan nostaa enintään 21. suurimman kaupungin mediaanitasoon. Veropäätökset valmistellaan päätettäväksi siten, että verotuksen tasosta päätetään lain vaatimusten mukaisesti viimeistään marraskuun 17. päivä.

8. Investointitaso

Strategian Vakaan ja vastuullisen talouden linjausten mukaan lainakannan sekä vuokra- ja leasingvastuiden taso vakautetaan.

Vuoden 2024 investointimenot ovat yhteensä 56 milj. euroa. Strategiassa määritelty 130 milj. euron investointikehys mahdollistaa vuosille 2025–2026 enintään 74 milj. euron investointitason. Investointikehys ei käytännössä mahdollista jo käynnissä olevien tai jo suunniteltujen investointien lisäksi uusien investointien käynnistämistä vuosina 2025–2026.

Kaupungin talous on jäämässä vielä lähivuosina alijäämäiseksi, koska talouden sopeutustoimet toteutuvat portaittain tulevina vuosina. Alijäämäinen tulos ei lähtökohtaisesti mahdollista investointimenojen tason nostamista eikä uusien investointien aikaistamista.

Tulevien vuosien investointitaso mitoitetaan hallitusti siten, että lainakannan ja vuokra- sekä leasingvastuiden taso vakautetaan. Toimitilainvestointeja voidaan aikaistaa hyväksytystä investointikehyksestä huolimatta, mikäli investointi parantaa kaupungin tulosta investoinnista sekä toiminnasta aiheutuvat kustannukset huomioiden.

Tulevien vuosien suurin yksittäinen investointi tulee kohdistumaan uimahalleihin. Uimahalli-investointi ei sijoitu valmisteltavalle taloussuunnitelmakaudelle, mutta valmistelua varten on tarkoituksenmukaista tehdä jo tässä vaiheessa kokonaisuutta koskevat linjaukset huomioiden investoinnin suuruus ja sen vuosittaisia toimintamenoja nostava vaikutus huomioiden. Joensuussa uimahallitoiminta keskitetään yhteen uimahalliin Mehtimäen alueelle. Uuteen uimahalliin ei toteuteta erillisiä kisakatsomoita. Rantakylän uimahalli jatkaa elinkaarensa loppuun perusylläpitotasolla.

Investointikehykseen luetaan sekä omaan taseeseen toteutettavat investoinnit että vuokra- tai leasingrahoituksella toteutettavat investoinnit. Investointipäätösten yhteydessä arvioidaan investointien toteutus- ja rahoitusmalli: osa investoinneista voidaan toteuttaa kaupungin rahoitusriskien hallinnan parantamiseksi leasingrahoituksella tai vuokraamalla. Tällä vaikutetaan mm. kaupungin taseen rakenteeseen, tasataan investoinneista aiheutuvaa vaikutusta kaupungin kassavirtaan sekä pienennetään lainasalkun jälleenrahoitukseen liittyviä riskejä. Rahoitusriskien ohella pienennetään myös omistamiseen liittyviä riskejä.

9. Talouden kokonaisuus

Talouden sopeutustoimien kokonaisuus voidaan esittää teemakohtaisesti sekä toimielinten tasolla.

Teema	2024	2025	2026	2027	2028-2030	Yhteensä
Palveluverkko, kiinteistöt yhteensä	324 000	1 408 000	1 307 000	1 717 000	3 234 000	7 990 000
Palvelujen järjestäminen yhteensä	42 000	568 000	568 000	350 000	0	1 528 000
Tulojen lisääminen, avustusten taso yhteensä	347 000	1 457 000	459 000	0	0	2 263 000
Palvelujen sisältö, laatu ja laajuus yhteensä	1 216 000	1 483 000	502 000	220 000	120 000	3 541 000
Omaisuuksien hallinta, omistajaohjaus yhteensä	40 000	956 000	900 000	0	0	1 896 000
Teemat yhteensä	1 969 000	5 872 000	3 736 000	2 287 000	3 354 000	17 218 000

Toimielin	2024	2025	2026	2027	2028-2030	Yhteensä
Kaupunginvaltuusto/vaalit	0	10 000	0	0	0	10 000
Kaupunginhallitus	645 000	906 000	553 000	0	120 000	2 224 000
Osallisuus- ja vetovoimalautakunta	177 000	68 000	37 000	0	17 000	299 000
Kasvatus- ja koulutuslautakunta	160 000	1 024 000	1 038 000	1 717 000	3 108 000	7 047 000
Kulttuuri- ja liikuntalautakunta	373 000	663 000	203 000	150 000	109 000	1 498 000
Kaupunkirakennelautakunta	431 000	2 384 000	1 315 000	110 000	0	4 240 000
Rakennus- ja ympäristölautakunta	26 000	165 000	40 000	0	0	231 000
Kaikkia toimialoja koskevat	157 000	652 000	550 000	310 000	0	1 669 000
Yhteensä	1 969 000	5 872 000	3 736 000	2 287 000	3 354 000	17 218 000

Lisäksi vuosiin 2024-2025 kohdistuu kertaluontoisia erä yhteensä 6,8 milj. eurolla. Veroperusteiden tarkistus lisäisi tuloja noin 7 milj. eurolla vuositasolla.

Vuotta 2024 kohdistuvat toimenpiteet sisältyvät valtaosin joulukuussa 2023 hyväksyttyyn vuoden 2024 talousarvioon. Uudet vuotta 2024 koskevat toimenpiteet on esitetty kohdennettavaksi kesäkuussa käsiteltävän talousarviomuutoksen yhteydessä.

Sopeutustavoite on kokonaisuutena toimielintä sitova, mutta toimielin voi kohdentaa asetettua tavoitetta toimielimen sisällä esityksistä poiketen kuitenkin niin, että euromääräinen tavoite toteutuu.

Kaupungin talous on kuluvana vuonna talousarvion mukaan 16,3 milj. euroa alijäämäinen. Alijäämä pienenee sopeutustoimien sekä mahdollisten veroperusteiden tarkistamisen myötä taloussuunnittelukaudella 2025-2027. Tasapaino saavutetaan pysyvästi vuosina 2028-2030.

Kaupungin taseessa oli vuoden 2023 lopussa kumulatiivista ylijäämää 45,4 milj. euroa. Mikäli sopeutustoimia ei tehdä, kaupungin taseeseen kertyisi alijäämää jo vuonna 2026. Sopeutustoimien myötä kumulatiivinen ylijäämä riittäisi vuoteen 2027 ja mikäli veroperusteita tarkistetaan, taseeseen jäisi ylijäämäpuskuria taloussuunnitelmakaudella.

Sopeutustoimien riittävyyttä seurataan ja toimenpiteitä joudutaan tarkastelemaan uudelleen, mikäli talouden tasapainotavoite ei toteudu.

Oheismateriaalina ovat yhteenveto talouden sopeutustoimien kohdentuminen 03062024, talouden sopeutustyön tuen prosessin ohjausryhmän muistiot, kaupunginhallituksen lausuntopyyntö 15.4.2024 § 138 talouden sopeutustyön keinovalikoimasta omaa toimialaa koskevien toimenpiteiden osalta ja ehdotus keinovalikoimaksi.

Liitteenä ovat annetut lausunnot liitteineen henkilöstö- ja työllisyysjaosto, seudullinen joukkoliikennejaosto, kaupunkirakennelautakunta, rakennus- ja ympäristölautakunta, Joensuun Vesi-liikelaitoksen johtokunta, osallisuus- ja vetovoimalautakunta, kasvatus- ja koulutuslautakunta, kulttuuri- ja liikuntalautakunta, nuorisovaltuusto, vammaisneuvosto ja vanhusneuvosto.

Edellisten lisäksi Cloud Meetingissä (luottamushenkilöiden verkkopalvessa) talouden sopeutus -kansiossa on luettavissa kirjaamoon tulleet talouden sopeuttamiseen liittyvät palautteet, huomiot, mielipiteet, kannanotot, vetoomukset, aloitteet, lausunnot, adressit, asukastilaisuuksien raportit, avoimen palautekanavan kooste ja kyselyiden tulokset.

Valmistelija: konsernipalvelut

Kaupunginjohtajan muutettu päätösehdotus:

Omistajaohjausjaosto päättää

merkitä tiedoksi talouden sopeutusta ja vuoden 2025 talousarvio ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelman valmistelua koskevat linjaukset esitetyn mukaisena ja

saattaa asian kaupunginhallituksen käsiteltäväksi.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti

Talousjohtaja Satu Huikuri, kansliapäällikkö Jenni Jokela, kaupunkiympäristöjohtaja Ari Varonen, sivistys- ja hyvinvointijohtaja Jani Kaasinen ja henkilöstöjohtaja Mari Pitkänen olivat kokouksessa asiantuntijoina asian käsittelyn aikana.

KH 03.06.2024 § 212
507/00.01.06/2024

Oheismateriaalina ovat yhteenveto talouden sopeutustoimien kohdentuminen 03062024, talouden sopeutustyön tuen prosessin ohjausryhmän muistiot, kaupunginhallituksen lausuntopyyntö 15.4.2024 § 138 talouden sopeutustyön keinovalikoimasta omaa toimialaa koskevien toimenpiteiden osalta ja ehdotus keinovalikoimaksi.

Liitteenä ovat annetut lausunnot liitteineen henkilöstö- ja työllisyysjaosto, seudullinen joukkoliikennejaosto, kaupunkirakennelautakunta, rakennus- ja ympäristölautakunta, Joensuun Vesi-liikelaitoksen johtokunta, osallisuus- ja vetovoimalautakunta, kasvatusta- ja koulutuslautakunta, kulttuuri- ja liikuntalautakunta, nuorisovaltuusto, vammaisneuvosto ja vanhusneuvosto.

Edellisten lisäksi Cloud Meetingissä (luottamushenkilöiden verkkopalvessa) talouden sopeutus -kansiossa on luettavissa kirjaamoon tulleet talouden sopeuttamiseen liittyvät palautteet, huomiot, mielipiteet, kannanotot, vetoamukset, aloitteet, lausunnot, adressit, asukastilaisuuksien raportit, avoimen palautekanavan kooste ja kyselyiden tulokset.

Kaupunginjohtajan päätösehdotus:

Kaupunginhallitus ehdottaa, että kaupunginvaltuusto päättää

hyväksyä talouden sopeutusta ja vuoden 2025 talousarvio ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelman valmistelua koskevat linjaukset esitetyn mukaisena.

Päätös:

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti jättää asian pöydälle kaupunginhallituksen seuraavaan kokoukseen.

Asian käsittelyn yhteydessä tehtiin seuraavat kysymykset ja huomiot, joihin pyydetään vastaukset perjantain 7.6.2024 poliittisiin neuvotteluihin:

1. Vakaaan ja vastuullisen talouden linjaukset
 - Ei kysymyksiä eikä kirjattavia huomioita.
2. Palveluverkko
 - Sopeuttamisohjelmassa esitetyt päiväkotiverkon muutokset käsitellään kasvatusta- ja koulutuslautakunnassa.
 - Kiinteistöjen kehitykseen luotavaan malliin tehdän aikataulusuunnitelma.
 - Miten yhteisötao Sataman toiminnot turvataan?
 - Mitä pitäjäien uudella toimintamallilla tarkoitetaan ja mitä palveluja toimintamalliin sisältyy?
 - Liikuntapaikkakohteet on tuotava lautakunnan tietoon. Liikuntapaikkojen osalta liikuntajohtaja tuo liikuntapaikkakokonaisuuden kokonaisuutena lautakunnalle päätettäväksi.
3. Palvelujen järjestäminen
 - Liikuntapalvelujen siirtämisestä kaupunkiympäristön toimialan alaisuuteen pyydetään selvitys eurovaikutuksineen.
4. Taksat maksut ja avustukset
 - Joukkoliikenteen kävijämäärät?
 - Mitä tarkoitetaan kirjauksella "Vanhojen alueiden tontinvuokrat päivitetään vastaamaan tonttien arvoa"?
5. Palvelujen sisältö, laatu ja laajuus
 - Kuinka paljon iltapäivätoiminnan paikkamäärä pienenee ja kuinka moni jää paikkojen ulkopuolelle?
 - Kuinka paljon käytetään kolmannen sektorin toimijoiden palveluja iltapäivätoiminnan järjestelyissä?

- Kesätyöllistäminen säilyy 2024 vuoden tasolla.
 - Mitä tarkoittaa, että pienempien museioiden osalta pienennetään menotaso?
6. Omaisuuden hallinta, omistajaohjaus
 - Ei kysymyksiä eikä kirjattavia huomioita.
 7. Verotuksen taso
 - Pyydetään 21-suurimman kaupungin taulukko verotuksen tasosta päätöksenteon tueksi.
 8. Investointitaso
 - Ei kysymyksiä eikä kirjattavia huomioita.
 9. Talouden kokonaisuus
 - Ei kysymyksiä eikä kirjattavia huomioita.

Joakim Kärkäs saapui kokoukseen asian käsittelyn aikana.

Talousjohtaja Satu Huikuri, kansliapäällikkö Jenni Jokela, kaupunkiympäristöjohtaja Ari Varonen, sivistys- ja hyvinvointijohtaja Jani Kaasinen ja henkilöstöjohtaja Mari Pitkänen olivat kokouksessa asiantuntijoina asian käsittelyn aikana.